

ግድግዳት አብ ወፃኢ አብ መላእ ዓለም ንዝትነብሩ ተወለድትን ፈተዉትን ትግራይ

ዋኒን ናይቲ ግድግዳት፡ አብ እዋን ከረምቲ 2004/2012 አብ መዳይ ትምህርትን ተዛመዲቲ ጉዳያትን አብ ትግራይ አብ ዝገበር ወፊሪ ተዋሳኒትን ተሳተፍትን ንክትኮኑ ምዕዳም፡-

መበገሲ ሓሳብ ናይዚ መፃኢ (2004/2012) ወፊሪ፡-

እዚ አብ መዳይ ት/ቲ ዘትኮረ ወፊሪ ቅድሚ ሓደ ዓመት አብ አዉሮፓ ናይ ላዕላዋይ ትምህርቶም አብ ምክትታል ዝርከቡ ተጋሩ ምስ መቀለ ዩኒቨርስቲ ተሓባቢሮም ብዝወሰድዎ ሰናይ ተበግሶ ዝተጀመረ ፕሮጀክት እዩ። አብ 2010 አብ እዋን ከረምቲ ካብ ዝተፈላለዩ ናይ አዉሮፓ ዩኒቨርስቲታትን መቐለ ዩኒቨርስቲን ዝተወፃእፉ ተጋሩ ንናይ ሃፀይ ዮሃንስ ላዕላዋይ ካልኣይ ብርኪ ናይ 12^ቲ ክፍሊ ሃገራዊ ፊተና ተፈተንቲ ተምሃሮ ነፃ ናይ ት/ቲ፡ ናይ ምክራ፡ናይ ትምህርታዊ ዑደትን ምይይጥ መድረክን ብዝለዓለ ብቐፃትን ተገዳስነትን ምክያዶም ዝፍልጥ እዩ። ዝርዝር ናይቲ ዝነበረ ፈላግይ ከረምታዊ ወፊሪ ስራሕ ብክፋል ነዚ ዝስዕብ ይመስል፡-

- I. ንልዕሊ ሓደ ወርሒ (ካብ ሓምለ 25 - ጳጉሜን 2010) ብናይ ተፈጥሮ ሳይንስ (ብ chemistry, physics እና mathematics) ዓይነት ትምህርትታት ብጣዕሚ ዕዉትን ሚኒር ሃተባብዕ ዉዕኢት ዘለዎን ናይ ነፃ ት/ቲ አገልግሎት ተዋሂቡ
- II. አብ መወዳእታ ወርሒ ነሓስ ብመቐለ ዩኒቨርስቲ ስፖንሰርነት ልዕሊ 250 ዝኮኑ አብቲ ፕሮግራም ዝተሳተፉ ተምሃሮን መምህራንን ናብ ናይ ተክዘ ሃይድሮ ኤልክትሪክ ግድብ፡ መቐለ ዩኒቨርስቲ ሳይንስን ቴክኖሎጅን ላቦራቶሪታት ዕዉትን ናይቶም ተምሃሮ ናብ ሳይንስ ዘለዎም ስሚዒት ብዓብይኡ ዛለዓዓለን ትምህርታዊ ዑደት ገይሮም።አብ መወዳእታ ናይቲ ዑደት ድማ ናይቶም ተምሃሮ ስሚዒትን ወንን ብዘድነቅ መንፈስ ዛላዓዓለ መደረ እና ምክራ ብ ዶ/ር ክንደያ ገብረሂዎት (Vice President of MU) እና ዶ/ር አለም መብራህቱ (Dean of Computational and Natural Sciences of MU) ምስተወሃቦም አብ መቐለ ዩኒቨርስቲ አብ ናይ ተምሃሮ ካፌተርያ ናይ ምሳሕ እንግዶት ተገይርሎም። በዚ አጋጣሚ እዚ ድማ ነዚ ወፍሪ ንክሳኻዕ ዓብይ አስተዋፅኦ ዝገበሩ ፕሮፌሶር ምትኩ ሃይለ (President of MU)፣ ዶ/ር ክንዳያ ገብረሂዎት ፡ ዶ/ር አለም መብራህቱ፡ አቶ ሸፈራዉ (Chemist and Atsyeh Yohannis Preparatory School Delegate for the Summer Programme) እና ንኲሎም ናይ መቐለ ዩኒቨርስቲ መምህራን አብ ናይ ላቦራቶሪ ስራሕቲ ነቶም ተመሃሮ ንምርኣይ ዘተሓባቡና ካብ ልቢ ንላዕሊ ብሸም ናይቲ ወፍሪ አተሓባበርትን ተምሃሮን ክንገልፅ ንፊቱ።

III. እቲ ወፍሪ ኣብ መወዳእታ ምስቶም ተምሃሮ ኣብ ዝተገበረ ብጣዕሚ ሰሓባይን መምህራይን ዝኮነ ናይ ምይይጥ መድረኽ (Panel discussion) ተዛዚሙ፡፡

ብሓፊሻ ካብቲ ዝሓለፈ ከረምታዊ ወፍሪ ዝተገበረሉ ነገር እንተሃለወ እቶም ኣብ 2^ኛ ብርኪ ቤት ት/ቲ ዘለዉ ተምሃሮ ካብ ኩሉ ዜጋ ብትምህርቲ ይኹን ብምክሪ ዓብይ ሓገዝ ከም ዛድልዮምን፣ እዚ እንድሕር ተገይርሎም ድማ ብዘየጠራጥር ብቐዳት ናይ ፅባሕ ዓዲ ተረክብቲ ዜጋታት ክኮኑ ከም ዝክእሉን እዩ፡፡

ካብ ተምሃሮ ዝረክቡሉ ብኣሻሓት ገንዘብ ዘይትመን ናይቲ ዝተገበረሎም ድፍት ሓገዝ ምስገና፣ እቲ ፕሮግራም ቀጻልነት ንክህልዎ ምሕጻና ካብ ማንም ንላዕሊ ንዝበለፀ ስራሕ ዛጋጃልን ንሕሊና ቀሳነት ዝህብን ኮይቱ ኢና ረኪብናዮ፡፡

ብሓፊሻ ናይ ፅባሕ ዓዲ ተረክብቲ ዝኮኑ ብቐዳት፣ዓርስ-እምነት ዘለዎም ዝተምሃረ ሓዱሽ ወለዶ ንምፍራይ ዋዓል ሕደር ክባሃል ዘይበሉ ናይ ኩሉ ትግራዊ ወራይ ክኸውን ከም ዘለዎን ኩላተና ከፃ ብዘይ ኣፈላላይ ነዚ ቅዱስ ወፍሪ ክንዘምተሉ ካብቲ ፈላግይ ወፍሪ ዝመዘዝናዮ ዓብይ መለኣክቲ እዩ፡፡

ፃዊዒት ንከረምታዊ ወፍሪ 2004/2012 E.C

ዝከበርኩም ኣብ ወፃኢ ዓዲ ኣብ መላእ ዓለም ዝትርከቡ ተወለድቲ ትግራይን ፈተወትን፣ ቅድም ክብል ኣብ ዝተፈላለዩ ኩርናዓት ዓለም ዝነብሩ ሙሁራንን ተምሃሮን ተጋሩ ብዝወሰድዎ ሰናይ ተበግሶ ኣብ እዋን ከረምቲ ኣብ መዳይ ትምህርትን ተዛመድቲ ጉዳያትን ንዝገበር ወፍሪ ኩላትና ኢድና ክንሓወስን ቀንዲ ተዋሳኒቲ ንክንከውንን ፃዊዒት ምቕራብና ዝፍለጥ እዩ፡፡ ነዚ ፃዊዒት እዉን ክሳብ ሕዚ ብዝተባብዕን ብዘሕብንን መልክዑ ኣብ ኩሉ ኩርናዓት ሃገርና ዝርከቡ ተጋሩን ፈተወቲ ትግራይን ምላሽ እናሃቡ ይርከቡ፡፡ እዚ ከምዚ እንከሎ ካብ ኣወሮፓ ወጪ ዝነብሩ ተጋሩ ወገናትና ፃዊዒት ናይቲ ፕሮግራም ኣብ ኣወሮፓ ጥራሕ ንዝነብሩ ተጋሩ መሲልዎም ኣብ ካሊእ ኩርናዕ ዓለምና ዝርከቡ ተጋሩን ፈተወቲ ትግራይን እዉን ካጠቓልል ተገዳስነትን ወገናዊነትን ብዝተመለኦ ስሚዒት ምክሮምን ኣብቲ ፕሮግራም ዝህልዎም ተሳትፎን እናገለፁ እዮም፡፡ ስለዚ ኣብ ወጪ ኣብ መላእ ዓለም ዝትርከቡ ወገናትና እቲ ፕሮግራም መበገሲኡ ዓለም-ለካዊ ወፍሪ ስለ ዝኮነ ንኩሉ ኣብ ወፃኢ ኣብ መላእ-ዓለም ዝነብር ትግራዊ ዛጠቓልል ምካኑ ሕዚ እዉን ደጊምና እናገለፅና ኩሉ-ኩም ግዳሳት ተወለድቲ ትግራይን ፈተወትን ናይዚ ወፍሪ ተሳተፍትን ተዋሳኒትን ንክትኮኑ ሕዚ እዉን ብዝለዓለ ክብር ፃዊዒትና ናቅርበልኩም፡፡

ዓላማ ናይቲ ወፍሪ:-

- ኣብ ክልልና ቀጺሉ ድማ ኣብ ሃገርና ኣብ ናይ ዓለም ዕዳጋ ተወዳደርቲ ዝኹኑ ሙሁራትን ልዑል ሃገራዊ ወነ ዘለዎም ዜጋታት ምፍራይ

- አብ ዉጪ ዝነብሩ ዝተፈላለዩ ክእለትን ፍልጠትን ዘለዎም ተወለድቲን ፈተዉትን ትግራይ አተሓባቢርካ ብዝተፈላለዩ ሜላታት ፍልጠቶምን ክእሎቶምን አብ ትግራይና ናብ ዝርከብ ሓዱሽ ወለዶ ካሲጋግሩዎ ምግባር
- አብ ክልልና ቀጺሉ ድማ አብ ሃገርና ዝርከቡ ብዙሓት ግን ድማ አብ ጥቅሚ ዘይወግሉ ሃብትታትና ናብ ረብሓ ሕ/ሰብናን ዕብዮት ዓድናን ክቅይሩ ዝክእሉ ሙቡራት ምኹሰካስ
- አብ ክልልና ከምኡ እዉን አብ ሃገርና ዝርከቡ ሓዱሽ ወለዶ ናይ ፅባሕ ዓዲ ተረክብቲ ምክኖም ምምሃርን ብኡ መጠን ድማ ዓቕሞም ንክገቡ ካብ ብሕዚኡ ምዝግጃይ
- አብ ክልልና ከምኡ እዉን አብ ሃገርና ዘሎ ዕዙዝ ናይ ዝተምሃረ ሰብ ፍልሰት ምቅናስ
- አብ ክልልና ከምኡ እዉን አብ ሃገርና ንዘመናት ብማዕዶ ክጠማመቲ ዝፀንሑ ሳይነሱ ተክኖሎጅን ሕ/ሰብን ክቀራረቡ ምግባር
- አብ ዉጪ ዝነብር ትግራዊይን ፈተዉቲ ትግራይን እብ ምምሕያሽ ዕሬት ትምህርትን ካልኦት ተዛመድቲ ጉዳያትን፤ ከምኡ እዉን አብ ምፍራይ ዐርሰ-እምነት ዘለዎን ንዓዱ ግዱሱን ሙቡር ትግራዊይን ዘይተሓለለ ገዕሪ ንክገብር ምግባር
- አብ ዘተፈላለዩ ደረጃ ዝርከቡ ናይ ክልልና ብሉፃት ተምሃሮ ናይ ዉጪ ናይ ትምህርትን ስልጠናን ዝረክቡሉ ዕድል ንክህልዉን ድሕሪ ትምህርቶም እዉን ናብ ዓዶም ተመሊሶም ዘገልግልሉ ጥጡሕ ባይታ ምፍጣር
- ሳይንስን ሕ/ሰብን ዛራክቡ አብ ሳይነስን ቴክኖሎጅን ዛተኮሩ ናይ ህዝቢ መራከቢ ማዕከናት (ከም ሬድዮ ፡ ወርሓዊ መፅሔት ወ.ዘ.ተ) አብ ክልልና ክቐቆሙን ክሕዝቡን ምግባር
- ወ.ዘ.ተ

አብ ዝመፅእ ከረምቲ /2004፣ 2012/ ክስርሑ ካብ ዘተተለሙ ፕሮግራማት ብክፋል፤-

- 1) ካብ መላእ ትግራይ (ቃላሚኖ ሓዊሱ) ንዝተወገእፅኡ ናይ ሃገራዊ ፈተና (ናይ 10^፻ 12^፻ ብሄራዊ ፈተና) ተፈተንቲ ተምሃሮ ናይ ሓደ ወርሒ ፅዑፅዕ ብናይ ተፈጥሮ (ኬሚስትሪ ፡ ሒሳብ ፡ ፊዚክስ፡ ስነ-ሂዎት ወ.ዘ.ተ) እና ማሕበራዊ (ኢኮኖሚክስ፡ ታሪክ ፡ ጂኦግራፊ ፡ ቃንቃ ወ.ዘ.ተ) ሳይንስ ናይ ነፃ ት/ቲ ምሃብ (Delivering summer school teaching programme for grade 10th and 12th students both in natural and science fields). ካብዚ ብተወሳኪ ምስቲ ስሩዕ ከረምታዊ ት/ቲ ኅድኒ ንጎደኒ አብ ከባቢና ዝርከቡ ሃብትታት (ከም solar energy, wind energy, hydro electric power, bio-energy with special emphasis to biodiesel from castor and jatropha plants, biogas from human, animal, agricultural sources ወ.ዘ.ተ) ንከባቢና እንታይ ዓይነት ረብሓ ከም ዘለዎምን ከመይ ገይሮም ከም ዝሰርሑን ሓፂር ት/ቲ ይወሃቦም፡፡
- 2) አብ መወዳእታ ናይቲ ት/ቲ ፕሮግራም እቶም ተምሃሮን አብቲ ፕሮግራም ብቀጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ ዝተሳተፉ ወገናትናን ናብ ናይ ዩኒቨርሲቲታት ላቦራቶሪታት፡ ናይ ሀይድሮ ኤሌክትሪክ ማመንጫ ግድባት፡ናይ ንፋስን ፀሓይ ሓይልን ማመንጫ ቦታታት

፣ ፋብሪካታተ፡ ወ.ዘ.ተ ትምህርታዊ ዑደት ምዝገባ (At the end of the summer school, students and staffs of the summer operation programme will have educational as well as professional visits to university's laboratories, hydroelectric power dams, wind and solar energy generation sites, hospitals, nearby factories etc)

- 3) አብ ምክንያት ፍልሰትን መፍትሒኡን ናይ ዝተምሃረ ኣይሊ ሰብ ክልልና ዛተኮረ ናይ ምይይጥ መድረክ ምክያድ (This panel discussion will be basically on the possible sources and mitigating mechanisms for the brain drain of tigran intellectuals. Moreover, panelists will finally identify all the possible and practical mechanisms that help to reverse brain-drain by brain-gain)
- 4) አብ መቐለ ንኩሉ ክፋል ሕ/ሰብ ዛሳተፈ አብ ሳይንስን ተክኖሎጅን ዛግእክሎ ኤግዚብሽን ምክያድ (This will be a scientific exhibition with the primary aim of narrowing the gap between science and society and this exhibition will be backed with the motto of transforming the traditional saying **science and society** into **science in society**)
- 5) ዝተፈላለዩ ዝተፈለዩ ክእለት ዘለዎም ተወለድቲ ትግራይን ፈተጢትን ዛሳተፈ ኮንፈረንስ ምክያድ (selected interested professionals in different specializations such as scientists, engineers, medical doctors, experts in green energy technology etc from within the country and abroad will show their career to students and the society at large so as to indicate our young students their possible future careers and the demand and applications of these fields towards our region's development).
- 6) ናይ ምክሪ አገልግሎት ፕሮግራም (this is a consultation programme to our young students and will mainly focus on how to study, use their time properly, how to use libraries, the current global competition and other social and academic related issues)
- 7) ሳይንስን ሕ/ሰብን ብክልስ ሓሳብ ዘይኮነስ ብተግባር ካራክቡ ዘክእሉ ናይ መራከቢ ሚዲያታት ክህልዉ ምግባር :- አብዚ ሕዚ እዋን ንናይ ሓንቲ ዓዲ ዕብዮት ዓንዲ ሓቕ ተባሂሉ ዝእመነሉ ሳይንስን ተክኖሎጅን ናብ ሓዱሽ ወለዶን ሕ/ሰብን ክሰርፀሉ ዝክእል ሚላታት ከም ናይ ሬድዮ ፕሮግራም (science radio programme)፡ናይ ሳይንስ መፅሔት (Science Magazine) ከምኡ እዉን ናይ ሳይንስ ክለባት (science clubs) ፡ ወድድራት፡ ዓመታዊ ናይ ሳይንስን ተክኖሎጅን በዓላት (annual science festivals) ምጅማርን ምጥንኻርን
- 8) አብ ክልልና ዝርከባ ቤተ-ፈተነታት (school, college and university laboratories) ብሙሉእ ዓቕምን ፅሬትን አብ ጥቅሚ ንክዉፅላ ምግባር ፡ ካብ ቤት ት/ታት ብሉፃት ዝኮኑ ተምሃሮን መምህራንን ድማ ኅድናኅድኒ ትምህርቶም ናይ ሳይንስን ተክኖሎጅን ዓቕሞም ዝፈቀዶ ናይ ምርምር ፕሮጀክትታት ንክሰርሑ ምግባር

9) አብ ዝተፈላለዩ ዩኒቨርሲቲታት ሃገርና ትምህርቶም አብ ምክትታል ዝርከቡ ተጋሩ ፈተወቲ ትግራይን ተምሃሮ አብ እዋን ዕርፍቶም ካብ 1ይ ደረጃ እስካብ 2ይ ብርኪ ንዘለዉ ተምሃሮ ንክሕግዙን ምግባርን ቀፃልነት ዘለዎ ናይ ከረምታዊ- ስርዓተ ት/ቲ ምዝርጋሕን

10) አብ ዝላዕለ ብርኪ ት/ቲ ዝርከቡ ተምሃሮ አብ ትሕቲአም (አብ ታሕታዎይ ብርኪ ት/ቲ) ንዝርከቡ ተምሃሮ ሒዘምሉ ዝወፁ ስርዓተ - ምድግጋፍ ት/ቲ ምቁቓም :: ንአብነት ሓደ ናይ 9^ይ ክፍሊ ተምሃራይ ን1^ይ ወይም 2^ይ ናይ 2ይ ክፍሊ ተምሃራይ/ተምሃሮ አብ ሰሙን ዝተወነ ግዜ እናምሀረ እቶም ተምሃሮ ንፉፃት ንክኮኑ ምግባር (This is just like one to one or one to two correspondence education same as practically proved Israel's education system)

11) ወ.ዘ.ተ

ስለዚ አብ መላእ ዓለም ዝተርከቡ ግዳሳት ተጋሩ ኣሕዋትናን ፈተወትናን ሕዚ እዉን ካብቲ ዝሓለፈ ወፍሪ ብዝበለዎን ብዝተዳራጀዎን መልክዑ አጣናኪርና ነቶም ናይ ፅባሕ ዓዲ ተረከብቲ ዝኮኑ ተምሃሮ ተጋሩ ኣሕዋተና ምስ መንግስትና ሓቢርና ንምሕጋዝ አብ ምንቅስቃስ ስለ ዘለና ነዚ ፕሮጀክት ዓቕምና ብዝፈቀደ ኩሉ (ከም መተሓባበርቲ ናይቲ ፕሮግራም : ት/ቲ አብ ምሃብ: ኮነፈረንስ አብ ምዝግጃይ ፣ ፅሑፍ አብ ምቅራብ : ምክሪ አብ ምሃብ: ነቲ ፕሮግራም ብገንዘብ ይኩን ብሓሳብ አብ ምሕጋዝ ወ.ዘ.ተ) ንክትሳተፉን ኢድ-ን-ኢድ ተታሒዝና ንክንለዓልን ብኣክብሮት ዓዊዒትና ናቕርበልኩም:: ካብ ብሕዚኡ ጀሚርና ቅድመ-ዝግጅት አብ ምግባር ስለ ዘለና በዚ ዝስዕብ ኢድራሻ(e-mail: wefri.tegaru@yahoo.com) ዘለኩም ምክሪ: ሓሳብ : ክትሳተፍሉ ዝትክእሉሉ መስክ (for instance as coordinator, tutor, conference, panel discussion, consulting service etc) ክተፍልጡናን ብንብይኡ ድማ ብቀጥታ ተዋሳኒቲ ንክትኮኑ ደጊምና ደጊጊምና ክንወከሰኩም ንፈቲ::

- ሕድሪ ስዋኣትና ናብ ሸትኡ ካብፅሑ ዝክእሉ ሓዱሽ ወለዶ ንምህናፅ ኢድ-ን-ኢድ ተተሓሒዝና ሆ ኢልና ንለዓል
- ማይ ምስ ሓለፊ ናብ በዓቲ ዝነገሩ ከይከዉን ዓርሰ-እምንት ዘለዎም : አብ ፅዱጋ ዓለም ተወዳደርቲ ዝኮኑ ናይ ፅባሕ ዓዲ ተረከብቲ ዜጋታት ንምፍራይ ቀንዲ ዉራይና ገይርና ንረባረብ

ካብ ዓለም-ለክ ወፍሪ 2004/2012 አብ ወፃኢ ናይ ዝነበሩ ተጋሩ ግዚያዊ መተሓባባሪ ኮሚቴ

*** ክብርን ሞገስን ናብዚ ንዘብፅሑና ስዋኣት ኣሕዋትና ይኩን***